H. Can CİMİLLİ, Prof. Dr.

Tıp öğrenimini 1981'de Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, psikiyatri uzmanlık öğrenimini 1986'da Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 1986-1992 yılları arasında çeşitli hastanelerde psikiyatri uzmanı olarak görev yapmıştır. 1992-2025 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalında görev yapmıştır. Bu dönem boyunca Konsültasyon-Liyezon Psikiyatri Birimi sorumlusu olarak görev yapmış, yanı sıra kültürel psikiyatri alanında çalışmalar yapmıştır. 1996 yılında ABD'de Harvard Üniversitesi Tıp Fakültesine bağlı Brigham and Women's Hastanesinde konsültasyon-liyezon psikiyatrisi alanında gözlemci olarak bulunmuştur. 1996'da doçent, 2002'de profesör ünvanını almıştır. 2012 yılında Avrupa Davranışçı ve Bilişsel Terapiler Birliği standartlarına uygun olarak "bilişsel davranışçı terapist" unvanı almıştır. 2000-2004 yıllarında İzmir Psikiyatri Derneği Başkanlığı, 2003-2007 yıllarında Türkiye Psikiyatri Derneği Merkez Yönetim Kurulu üyeliği yapmıştır. 2003-2005 yıllarında Türkiye Psikiyatri Derneği Dış İlişkiler Sekreteri, 2005-2007 yıllarında Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkan Yardımcısı, 2004-2011 yıllarında Avrupa Tıp Uzmanları Birliği Psikiyatri Bölümü Türkiye delegesi olarak görev yapmıştır. TPD Kültürel Psikiyatri, Psikiyatri ve Türkçe Çalışma Birimlerinin koordinatörlüğünü yapmıştır. Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları tarafından yayınlanan Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi kitabının editörleri arasında yer almıştır. Halen serbest hekim olarak çalışmayı sürdürmektedir.

M. Kemal KUŞCU, Prof. Dr.

İstanbul ve Marmara Üniversiteleri Tıp Fakültelerinde Tıp, Psikiyatri ve Halk Sağlığı eğitimlerinin ardından, üst uzmanlık sonrası eğitimlerini Londra Üniversitesi Üniversite Koleji'nde Tıbbi Antropoloji ve Tavistock Kliniği Çocuk ve Aile Biriminde Uygulamalı Sistemik Teori ve Terapi üzerine devam ettirdi. Kosova'da Tavistock Kliniği ortaklığında gerçekleştirilen Uluslararası Göç Örgütü Psikososyal Mobil Ekipler projesi koordinatörlüğü sonrasında, Marmara Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalında Konsültasyon Liyezon ve Toplum & Aile Ruh Sağlığı alanlarında çalıştı. Mimar Sinan ve Bilgi Üniversitelerinde ders verdi. Ulusal ve uluslararası projelerde eğitimci, süpervizör ve uygulayıcı olarak görev alan M. Kemal Kuşcu halen Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ve Küresel Sağlık Programlarında ders vermektedir. Ayrıca Koç Üniversitesi'nde KARMA (Karma Gerçeklik) laboratuvarında akademik danışman olarak görev almaktadır. Eğitim etkinliklerini sistemik yaklaşım, sistemik psikososyal müdahale tasarımı, organizasyonel öğrenme ve tasarıma dayalı değişim üzerine odaklandırmaktadır. Araştırmalarını İnsan -Teknoloji etkileşimi ve psikososyal dayanıklılık merkezli uygulamaları üzerine yoğunlaştırmıştır. Kurucusu olduğu Etnograf araştırma platformunda deneyim merkezli araştırma ve öğrenmenin yeni yollarını ve kolektif hikaye anlatımı için dijital etkileşim olanaklarını keşfetmektedir.

Okan TAYCAN, Prof. Dr.

1999'da tıp fakültesini bitirdi. 2001 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde başladığı psikiyatri uzmanlık eğitiminin son yılında TÜBİTAK Bilim Adamı Yetiştirme Bursu ile McGill University, Division of Social & Transcultural Psychiatry (Montreal/Kanada) bölümünde konuk araştırmacı olarak çalıştı. 2016'da psikiyatri doçenti, 2021'de Profesör unvanı aldı. 2013-2024 yılları arasında İstanbul Üniversitesi, Antropoloji Bölümü'nde Sosyal Antropoloji Doktora Programı'na katıldı. Halen Yeditepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi ve Anabilim Dalı Başkanı olarak çalışmaktadır. Ağırlıklı sosyal, kültürel psikiyatri ve ruhsal travma alanlarında olmak üzere çok sayıda bilimsel makaleleri, kitap bölüm yazarlıkları ve kitap editörlükleri bulunmaktadır. Tıbbın, özellikle de psikiyatrinin özü itibariyle sosyal bir disiplin olduğu görüşünü ısrarla savunmakta ve bu doğrultuda çeşitli kurum ve organizasyonlarda ders, eğitim ve seminerler vermeye devam etmektedir. Halihazırda Türkiye Psikiyatri Derneği Yayıncılık Kurulu, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) Toplum Ruh Sağlığı Çalışma Grubu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toplum Ruh Sağlığı Bilim Kurulu ve Türkiye Dağcılık Federasyonu Sağlık Kurulu üyesidir.

© 2025 Türkiye Psikiyatri Derneği *(Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında Türkiye Psikiyatri Derneği'nin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.)*

ISBN: 978-625-XXXXXXXXXXXXXX

TPD Yayınları Sertifika No: 46243

1. Baskı: Nisan 2025, Ankara

Kitap Yayın Yönetmenleri
H. Can CİMİLLİ
M. Kemal KUŞCU
Okan TAYCAN

TPD Yayıncılık Kurulu Adına
Kitap Sorumluları
Ekin ATAY, Lezgin CİHANDEMİR

bayt

Yayın Hizmetleri
BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.,
Ziya Gökalp Cad., 30/31, 06420 Kızılay, Ankara
Tel: (0312) 431 30 62
www.bayt.com.tr

Baskı
Sözkesen Matbaacılık San. ve Tic. A. Ş.
İvedik Organize Sanayi 1518, Sk., Mat-Sit İş Merkezi
No:2/40, Yenimahalle-Ankara
Tel: 0-312 395 21 10
Matbaa Sertifika No: 49363

Sosyal Psikiyatri

Kitap Yayın Yönetmeni
H. Can CİMİLLİ
M. Kemal KUŞCU
Okan TAYCAN

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ

İçindekiler

Yazarlar vii

Sunuş ix

Önsöz xi

Kısım A: Giriş 1

1. Sosyal Psikiyatri: Neden Şimdi? 3
H. Can CİMİLLİ, M. Kemal KUŞCU, Okan TAYCAN

Kısım B: Kavramsal ve Tarihsel Gündemler – Diğer Disiplinlerle İlişki 15

2. Türkiye'de Sosyal Psikiyatri 17
Işık SAYIL

3. Bir Sosyal Disiplin Olarak Psikiyatri: Ruh Sağlığının Sosyal Belirleyicileri 25
Okan TAYCAN, Kerem LAÇİNER

4. Antropoloji ile Psikiyatri Kesişiminde Solastalji 53
Güldem BAYKAL BÜYÜKSARAÇ

5. Kültürel Psikiyatri 69
H. Can CİMİLLİ

6. Sosyal Psikiyatri ve Halk Sağlığı 87
İlker KAYI

7. Toplumsal Sinirbilim 111
Hakan ATALAY

8. Sosyal Psikiyatride Yenilikçi, Yaratıcı ve Tasarım Odaklı Araştırma Yaklaşımları 131
M. Kemal KUŞCU, A. Evren YANTAÇ

Kısım C: Toplumsal Gündemler ve Sosyal Psikiyatri 155

9. Kapitalizm, Eşitsizlikler ve Psikiyatri 157
Halis ULAŞ, Tolga BİNBAY

10. Felaketler, Acil Durumlar ve Sosyal Psikiyatri 169
Ayşe Devrim BAŞTERZİ, Şahika YÜKSEL

11. Toplumsal Açıdan Göç ve Ruh Sağlığı 187
Ersin UYGUN, Ceren ACARTÜRK

12. Cinsel Kimlik ve Sosyal Psikiyatri 209
Koray BAŞAR

13. Kadın Ruh Sağlığının Sosyal Bileşenleri 225
Leyla GÜLSEREN

14. Mitler ve Psikiyatri 245
M. Bilgin SAYDAM

15. Psikiyatri ve Damgalama-Ayrımcılık 259
Haldun SOYGÜR

16. Sosyal Psikiyatri Açısından Psikiyatri Hukuk İlişkisi 285
Mustafa SERCAN

17. Medya ve Psikiyatri 309
Burhanettin KAYA

Kısım D: Sosyal Psikiyatride Klinik Gündemler 329

18. Epigenetik ve Psikiyatri 331
Deniz CEYLAN

19. Psikozların Sosyal Yönü 351
Tolga BİNBAY

20. Duygudurum Bozukluklarının Sosyal Yönleri 359
Simavi VAHİP

21. Dissosiyasyonun Toplumsal Bağlamı 381
Vedat ŞAR

22. Bedenselleştirme ve Sosyal Psikiyatri 399
Hakan KARAŞ

23. İntiharın Sosyal Yönleri 415
Tolga KÖSKÜN, Mehmet ESKİN

24. Madde Kullanım Bozukluklarının Sosyal Yönleri 431
Elif MUTLU, Başak BAĞCI

25. Kişilik, Kişilik Bozuklukları ve Sosyal Psikiyatri 453
Doğan ŞAHİN

26. Çocuk ve Ergenlerde Dayanıklılık ve Ruh Sağlığı 469
İrem Damla ÇİMEN, Nursu ÇAKIN MEMİK

27. Yaşlılık ve Sosyal Psikiyatri 483
Özlem ERDEN AKİ

Kısım E: Sosyal Psikiyatri Uygulamaları 495

28. Bir Sosyal Psikiyatri Uygulaması Olarak Türkiye'de Toplum Ruh Sağlığı Merkezi ve Uygulamaları 497
Umut KARASU

29. Sosyal Psikiyatri Penceresinden Psikoterapiler: Hastaların ve Sağaltıcıların İyilik Hali 513
Işıl VAHİP

30. Ruh Sağlığında Sosyal Adalet 529
Meryam SCHOULER-OCAK, Güneş Devrim KICALI

31. Ciddi Ruhsal Hastalıklarda İyileştirim (Rehabilitasyon) 543
Mustafa YILDIZ

32. Sosyal Psikiyatri Penceresinden Aile Çalışmaları 561
Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN, Ayşe SARI

33. Bedenlenen Sosyal Adalet Bağlamında Üniversite Toplum İş Birliği: Toplumsal Klinik Psikoloji 573
Özden BADEMCİ

Sözcük Dizini 585

Yazarlar

A. Evren Yantaç, Doç. Dr.
Koç Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarım Fakültesi & KARMA Gerçeklik Laboratuvarı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-3610-4712

Ayşe Devrim Başterzi, Doç. Dr.
Serbest Hekim, İstanbul
https://orcid.org/0000-0003-4813-4377

Ayşe Sarı, Dr. Öğr. Üyesi
Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Bölümü, İzmir
https://orcid.org/0000-0002-5577-9205

Başak Bağcı, Uzm. Dr.
Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, AMATEM Kliniği, İzmir
https://orcid.org/0000-0001-6947-6240

Burhanettin Kaya, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi, Yalova
https://orcid.org/0000-0002-6480-1451

Ceren Acartürk, Doç. Dr.
Koç Üniversitesi, İnsani ve Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0001-7093-1554

Deniz Ceylan, Doç. Dr.
Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-1438-8240

Doğan Şahin, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, İstanbul
https://orcid.org 0000-0001-8396-5649

Elif Mutlu, Prof. Dr.
Fransız Lape Hastanesi, İstanbul
https://orcid.org/0000-0003-0622-9327

Ersin Uygun, Doç. Dr.
Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0003-3268-119X

Güldem Baykal Büyüksaraç, Doç. Dr.
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-9274-9048

Güneş Devrim Kıcalı, Uzm. Dr.
T.C. Sağlık Bakanlığı Muğla Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Muğla
https://orcid.org/0000-0002-1490-1702

H. Can Cimilli, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, İzmir
https://orcid.org/0000-0002-3024-0027

H. Özden Bademci, Prof. Dr.
Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-6116-1786

Hakan Atalay, Prof. Dr.
Yeditepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-3470-997X

Hakan Karaş, Doç. Dr.
Serbest Hekim, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-9391-5415

Haldun Soygür, Prof. Dr.
Okan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-6473-7269

Halis Ulaş, Doç. Dr.
Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir
https://orcid.org/0000-0002-6493-2806

Işık Sayıl, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi, Ankara
https://orcid.org/0009-0008-0807-422X

Işıl Vahip, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, İzmir
https://orcid.org/0000-0001-6841-6422

İlker Kayı, Dr. Öğr. Üyesi
Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-4115-6613

İrem Damla Çimen, Doç. Dr.
Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kocaeli
https://orcid.org/0000-0002-5312-6681

Yazarlar İsim alfabetik sırayla düzenlenmiştir.

Kerem Laçiner, Dr. Öğr. Üyesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Samsun
https://orcid.org/0000-0001-8253-7933

Koray Başar, Doç. Dr.
Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara
https://orcid.org/0000-0003-4798-5305

Leyla Gülseren, Doç. Dr.
Serbest Hekim, İzmir
https://orcid.org/0000-0002-6166-982X

M. Bilgin Saydam, Prof. Dr.
Hümanite Tıp Merkezi, İstanbul
https://orcid.org/0000-0003-3823-397X

M. Kemal Kuşçu, Prof. Dr.
Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı & KARMA Gerçeklik Laboratuvarı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-7251-4874

Mehmet Eskin, Prof. Dr.
Koç Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
https://orcid.org/0000-0001-9916-9268

Meryam Schouler-Ocak, Prof. Dr.
Charité - Universitätsmedizin Berlin, Berlin
https://orcid.org/0000-0002-1846-3500

Mustafa Sercan, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi, İstanbul
https://orcid.org/0000-0003-4375-7022

Mustafa Yıldız, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, Kocaeli
https://orcid.org/0000-0003-0769-1628

Nursu Çakın Memik, Prof. Dr.
Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kocaeli
https://orcid.org/0000-0001-9029-3457

Okan Taycan, Prof. Dr.
Yeditepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-1808-1203

Özlem Erden Aki, Doç. Dr.
Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara
https://orcid.org/0000-0002-8452-9416

Simavi Vahip, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, İzmir
https://orcid.org/0000-0003-0645-7098

Şahika Yüksel, Prof. Dr.
Emekli Öğretim Üyesi & Serbest Hekim, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-5398-3344

Tolga Binbay, Doç. Dr.
Serbest Hekim, İzmir
https://orcid.org/0000-0001-6030-6798

Tolga Köskün, Dr. Öğr. Üyesi
Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Aydın
https://orcid.org/0000-0002-7843-7355

Umut Karasu, Uzm. Dr.
Serbest Hekim, Eskişehir
Konsültan Hekim, Ruhsal Engelli Bireyler için Sosyal İçerme Projesi, Dünya Sağlık Örgütü, Ankara
https://orcid.org/0000-0003-4623-8391

Vedat Şar, Prof. Dr.
Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul
https://orcid.org/0000-0002-5392-9644

Zekiye Çetinkaya Duman, Prof. Dr.
Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir
https://orcid.org/0000-0002-7447-874X

Sunuş

Bir uzmanlık derneğinin en büyük zenginliği, mensupları ve alanın ihtiyaçlarını gözeten mücadele geçmişi ve bunun en önemli yapı taşı olan bilimsel ürünleri ile dolu bir kitaplığı var edebilmesidir. Türkiye Psikiyatri Derneği kitapları, bilimsel bilginin harmanlandığı, psikiyatrik uygulama sınırlarının tanımlandığı, alanında en yetkin bilim insanlarınca kaleme alınan ruh sağlığı alanında uluslararası ölçekte örnek kaynaklardır. Kitaplığımıza yeni eklenen Sosyal Psikiyatri kitabı da referans bir eserdir ve böylesi bir kitabın hekimler için ulaşılabilir olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur.

Bu eser ile alanın ihtiyacı olan bir kitap daha okuyucusu ile kavuşacak, derneğimizin bilim emekçisi mensuplarınca üretilen her ürün gibi bu kitap da bilimsel zenginliğimizi daha da perçinleyecektir.

Bu kıymetli eserin hazırlanmasında emeği geçen bilim, dayanışma ve etik adına bilgilerini bizlerle buluşturan meslektaşlarım olan yazarlara, editörlere ve derneğimizin yayıncılık kuruluna Merkez Yönetim Kurulumuz adına şükranlarımı sunuyor, bu kitabı tutan ellere, tüm bilim sevdalılarına yeni bilgilerin kapısını açacak keyifli okumalar diliyorum.

Serap ERDOĞAN TAYCAN
Türkiye Psikiyatri Derneği Başkanı

Önsöz

Değerli Okurlar,

Toplumla psikiyatrinin buluşma noktası olarak tanımlayabileceğimiz "Sosyal Psikiyatri" ve onun tarihi, toplumsal gelişmelerin psikiyatriye yansımasını ve yine psikiyatri pratiğinde değişimlerin topluma aktarılmasını içerir. Bu nedenle değişim dönemlerinde bu alanın verilerinin ve uygulamalarının yeniden ele alınması kaçınılmazdır. Küresel ölçekte oluşan güçlü değişimler, psikiyatrinin farklı boyut ve bağlamlarda kendisini ve etkisini değerlendirmeyi gerekli hale getirmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda, pandeminin de etkisiyle, ülkemizde ve dünyada çok önemli toplumsal değişimleri ve sosyal kırılmaları yaşadık. Bu değişimin bireylerin gündemlerine ve sonrasında sosyal süreçlere yansıyan biçimleri ruh sağlığı çalışanlarının çalışma süreçlerini ve yükünü belirgin biçimde dönüştürdü. Ruh sağlığı toplumsal ölçekte hayatımızın merkezine konumlandı. Sosyal süreçler ve psikiyatri arasındaki ilişkiler, toplum ölçeğindeki müdahale ve yaklaşıma olan ihtiyaç hiç olmadığı kadar belirgin hale geldi. Bu durum sosyal psikiyatrinin ülkemizdeki dağarcığının yeniden değerlendirilmesinin gerektiğine işaret etmektedir.

Böylesi bir dönemde, kitabımızı hazırlarken temel hedeflerimizi şu şekilde oluşturmaya gayret ettik:

- Yeni dönemde ruh sağlığını toplumsal ve sosyal ölçekte ele almak;
- Ülkemizde yapılan çalışmaları evrensel gelişmeler eşliğinde değerlendirmek;
- Yeni dönemde oluşan kanıtları ve toplumsal düzeydeki sonuçlarını değerlendirmek;
- Yerel ihtiyaçlar ve gündemlerle, küresel boyuttaki gelişmeleri ilişkilendirmek;
- Ruh sağlığı alanında çalışanların gündelik pratiğine yönelik eğitsel ve mesleki farkındalığı arttırmak;
- Ve sosyal psikiyatriyi akademik bir ilgi alanı olmaktan çıkararak, ruh sağlığı ile ilgilenenlerin mesleki pratiklerine taşıyabilecekleri bir olgu halinde sunmak.

Yukarıdaki temel hedefler doğrultusunda, kitabın ruh sağlığı alanında çalışan ya da ilgilenenlerin gündelik pratikleri içerisinde kullanabilecekleri çıktıları ve iyi uygulama önerilerini barındıracak olması amaçlanmıştır.

Bu hedeflerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan tüm yazarlarımıza, kitabın hazırlığına destek veren meslektaşlarımıza, Türkiye Psikiyatri Derneği Yayıncılık Kurulu'na ve metnin redaksiyonunda çok değerli katkılarından dolayı Dr. Ekin Atay ve Dr. Lezgin Cihandemir'e teşekkür ederiz.

Bu derlemenin ruh sağlığı alanında çalışan ve ilgilenenler için başvuracakları bir kaynak olmasını diliyoruz.

H. Can CİMİLLİ
M. Kemal KUŞCU
Okan TAYCAN
Kitap Yayın Yönetmenleri

Kısım A

Giriş

1 Sosyal Psikiyatri: Neden Şimdi?

H. Can CİMİLLİ, M. Kemal KUŞCU, Okan TAYCAN

Özet

Sosyal psikiyatri, ruh sağlığının topluma açılan penceresi olarak hem onun itici gücü hem de pratiğine tutulan bir aynası niteliğindedir. Son yıllarda, ekonomik eşitsizlikler, toplumsal adaletsizlikler, hızlı şehirleşme ve göç gibi sosyo-kültürel faktörlerin toplum ruh sağlığı üzerindeki etkileri daha belirgin hale gelmiştir. Bu gelişmelerin özellikle pandeminin de etkisiyle artan sosyal izolasyon, işsizlik ve güvencesizlik gibi sorunlarla birleşmesi, toplumsal düzeyde ruh sağlığına duyulan ilgiyi artırmıştır. Günümüzde ruh sağlığı hizmetlerinin yalnızca tedaviye değil, aynı zamanda koruyucu ve önleyici yaklaşımlara yönelme ihtiyacı psikiyatrinin toplumla buluştuğu noktanın giderek önem kazanmasına neden olmuştur. Ruh sağlığına dair artan farkındalık, bireylerin sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi ve toplumsal dayanıklılığın artırılması gibi alanlara odaklanmayı zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda, sosyal psikiyatri alanında yapılan çalışmalar, ruh sağlığı hizmetlerinin toplumun gerçek gündemlerine ve kültüre duyarlı ve kapsayıcı hale getirilmesine yönelmesini her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Sosyal psikiyatri, tarihsel perspektifte toplumsal gelişmeler ve bu gelişmelerle dönüşen kavramlar eşliğinde bir anlamda psikiyatrinin de tarihini oluşturmaktadır. Türkiye Psikiyatri Derneği şemsiyesi altında oluşturulan bu metin günümüzün baş döndürücü gelişmeleri ışığında oluşan yeni dinamiklerin sosyal psikiyatriyi nasıl şekillendirdiğini ve etkileşimin ana başlıklarını gözden geçirmeyi amaçlamaktadır.

Sosyal Psikiyatri Yeniden: Dönüşen Dünya ve Psikiyatri

İnsan topluluklarının geliştirdiği toplumsal yapılar ve bu yapıların dinamikleri son iki yüzyıl içerisinde büyük değişimlere uğradılar. Bu değişimlerin en başat bileşeni şüphesiz sanayi devrimi olmuştur. Bu süreçte, o zamana dek nüfusun büyük kısmının kırsalda yaşadığı ve çalışma hayatının evle sınırlı olduğu bir düzenden üretimin fabrikalara, nüfusun ise kitleler halinde kentlere taşındığı bir düzene geçilmiştir. Bu radikal değişim kaçınılmaz olarak beraberinde gündelik yaşam pratiklerinin, bireylerin topluluk içindeki rollerinin farklılaşmasına, yeni ve daha karmaşık üretim ilişkilerinin oluşmasına ve dünya üzerindeki ekolojik dengenin